

## РЕЦЕНЗІЇ

DOI: <https://doi.org/10.35774/gsip2025.02.331>

**Наталія НЕЧАЄВА-ЮРІЙЧУК,**

*кандидат історичних наук, доцент,*

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

*ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5882-7121>*

**Василь КАРПО,**

*кандидат історичних наук, доцент,*

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

*ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7828-6980>*

## ІНФОРМАЦІЯ В РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОМУ ПРОТИБОРСТВІ: ВІД ФОРМУВАННЯ ДО РУЙНУВАННЯ ПРОПАГАНДИСТСЬКИХ СТЕРЕОТИПІВ (РЕЦЕНЗІЯ НА КНИГУ ОЛЕГА БЄЛОКОСА «ПРО КЕНІЮ І НЕ ТІЛЬКИ, АБО ВІД МІСТА ЗЕЛЕНІ ТА СОНЦЯ ДО БУХТИ МИРУ»)

Знищення України й встановлення власного домінування на всіх континентах – пріоритетні цілі кремля у війні проти України. В досягненні цих цілей РФ використовує всі можливі засоби – від традиційних військових до інноваційних інформаційних. Останні набувають особливої ваги у цифрову добу, адже завдяки впливу на свідомість й підсвідомість окремої людини Росія впливає на громадську думку й, відповідно, на національні політики окремих держав Європи, Америки, Азії, Африки, Австралії. У кожному конкретному випадку мова йде про маніпулювання масовою свідомістю через дезінформацію та пропаганду. І якщо у часи Першої та Другої світових воєн основними каналами поширення пропаганди та дезінформації були друковані медіа, радіо, кінематограф, то сьогодні – інтернет і всі ті можливості, які він відкриває: від візуалу до аудіо та текстових повідомлень. У війні проти України та західних демократій РФ поставила на службу державній пропаганді увесь свій медіаресурс й виділяє на це значну частину свого бюджету. На 2026 рік обсяг фінансування державних російських медіа та різноманітних пропагандистських проєктів зріс у порівнянні з 2021 роком майже на третину.

© Наталія Нечаєва-Юрійчук, Василь Карпо, 2025

Серед каналів, що за час широкомасштабного вторгнення Росії в Україну змогли розширити свою географію, – RT (Russia Today), під брендом якого нині здійснює мовлення вісім каналів англійською, іспанською, арабською, німецькою, французькою, сербською мовами, а також два документальні канали. Не зважаючи на те, що після початку широкомасштабного вторгнення в Україну мовлення RT було обмежено у США, Великобританії, Канаді, державах Європейського Союзу, останній продовжує свою роботу в інших державах та на інших континентах зокрема, Африці, Південно-Східній Азії, Китаї. Російська сторона активно використовує закриття американського «Голосу Америки», пропонуючи аудиторії власний контент. Особлива увага звернена на Африканський континент, де російський мовник отримав фінансування, що призначалося для редакцій в Лондоні, Парижі, Берліні, США. Розширення російського мовлення в Африці – це спроба підірвати позиції західних демократій на континенті, посилити власну присутність та вплив та отримати підтримку з боку африканських держав на міжнародній арені, зокрема, в ООН.

З іншого боку, російська сторона активно поширює дезінформаційні наративи про позицію африканських держав щодо російської військової агресії проти України, намагаючись сформувати оманливе уявлення про те, що Глобальний Південь підтримує Росію. Останнє не відповідає дійсності, адже Глобальний Південь – поняття збірне, й держави, що відносимо до нього, не мають єдиної позиції не лише щодо оцінки російської агресії в Україну, але й з ряду інших питань. Умовно, держави континенту можемо поділити на чотири категорії залежно від голосування в ООН: ті, що утримуються чи проти; утримуються чи не голосують за першою резолюцією; імовірно, незгодні з діями Росії, однак наслідують традиції неприєднання; демократії, які підтримують Україну [Сорокін, n.d.]. Серед останніх – Кенія, яка послідовно підтримує Україну в ООН, голосуючи на підтримку нашої територіальної цілісності та суверенітету.

Довіра до пропонованих Росією узагальнень про те, що африканські держави підтримують Москву, ґрунтується насамперед на відсутності знання широких прошарків населення про цей регіон, розуміння його специфіки та національних пріоритетів. З огляду на це книга Олега Белоколоса «Про Кенію і не тільки, або від міста зелені та сонця до бухти миру» є вагомим внеском у поширення знань про одну із країн Глобального Півдня серед української аудиторії. Як зазначив сам автор, «метою цього нарису є ознайомлення українського читача з деякими маловідомими фактами з історії, географії, політики, економіки, флори і фауни Кенії» [Белоколос, С.7].

Олег Белоколос – кадровий дипломат. Упродовж дипломатичної служби працював у посольствах України у США, Канаді, Республіці Кенія тощо. В останній перебував у 2008–2012 роках, що дозволило йому глибше познайомитися з історією, культурою, звичаями й традиціями кенійців, не кажучи вже про розуміння суспільно-політичної ситуації у Республіці Кенія.

Книга складається розпочинається зі вступного слова автора, де він пояснює свій задум. Літературною цікавинкою стали назви передмови та епілога, які у книзі постали у форматі «Замість передмови» та «Замість епілога». Тож уже з перших сторінок читач переноситься у світ африканської культури, де завдяки майстерності автора просто чути звук африканських барабанів та відчутно атмосферу африканського урочистого дійства. Інтрига продовжується й у «Деяких цікавих фактах про Кенію». Тут дізнаємося про те, коли вперше було використано назву Кенія по відношенню до країни, чи дійсно це країна чаю та кави, а також, скільки правив Даніель арап Мої, другий Президент Кенії.

Основна частина книги складається з десяти розділів, перший з яких – «Стисло про Кенію» привідкриває читачу особисте ставлення автора до історії та сучасності, до регіону загалом. Тут ми дізнаємося про символи Кенії, зокрема, значення кольорів державного прапора, герб, стисло про географію та ландшафт та кавовиробництво як один із традиційних видів діяльності. Містечко Керічо з його кавовими плантаціями, завдяки майстерності автора, постає перед нами живим, класичним прикладом того, як запашна кава потрапляє на наш стіл.

Окрема увага автора звернена на історію регіону – боротьбу європейських держав за домінування, колоніальне минуле та, окремими штрихами – націогенез.

З огляду на сучасну російсько-українську війну та окупацію частини території нашої держави російським агресором, розділ «Повстанський рух у Кенії у 1952-1956 роках: його причини і наслідки» набуває нового звучання. Самий початок розділу: «Починаючи з 2010 року, кожного 20 жовтня в Кенії урочисто відзначається нове національне свято – День Машуджаа, присвячене кенійцям, які зробили значний внесок у здобуття Незалежності та розвиток держави у різних сферах» [Белоколог, С. 47] викликає історичні паралелі й думку про те, що Україна також після перемоги запровадить нове свято, яке стане традиційним для усіх наступних поколінь українців. Очевидно, що сама ситуація, характер війни та усі супутні обставини – різні. Однак прагнення незалежності є спільним для всіх народів, а внесок кожного громадянина повинен бути зафіксований для всіх наступних поколінь громадян.

Наступні розділи – про сучасну Кенію, її суспільно-політичний лад, особливості внутріполітичної взаємодії, а також про зовнішньополітичну кон'юнктуру та ризики й загрози, що, з позиції автора, відзначаються складністю. Серед найбільших викликів – нестача ресурсів.

Олег Белоколог у своїй праці зумів органічно поєднати не лише минуле й сучасність, але й аналіз соціально-економічної та суспільно-політичної ситуації в державі з розповіддю про природу та національні парки Кенії. Автор представив читачу національне багатство Кенії не лише словесно, але й візуально. У книзі представлені світлина, зроблені самим Олегом Белокологом. Не вистачає лише посилання на джерела, з яких автор черпав

історичні дані та цифри. Однак про це він написав на початку, зазначивши, що спеціалізованої літератури з даної тематики практично немає і що у праці представлені результати його спостережень та самостійного пошуку.

Книга «Про Кенію і не тільки, або від міста зелені та сонця до бухти миру» – це можливість літературної мандрівки на Африканський континент, можливість відкриття незвіданого особисто з глибинним відгуком про те, що сьогодні турбує кожного із нас – мобілізації усіх нас на боротьбу за власну незалежність та державний суверенітет.

### ***Література***

1. Білокопос О. Про Кенію і не тільки, або від міста зелені та сонця до бухти миру. К.: Самміт-книга, 2020. 264 с.
2. Сорокін А. Рух неприєднання. Чому Глобальний Південь обирає нейтралітет у російсько-українській війні? URL: <https://zaborona.com/chomu-globalnyj-pivden-obyrae-nejtralitet-u-rosijsko-ukrayinskij-vijni/>

### ***References***

1. Bielokolos, O. (2020). Pro Keniiu i ne tilky, abo vid mista zeleni ta sontsia do bukhty myru [About Kenya and not only, or from the city of greenery and sun to the bay of peace]. K.: Sammit-knyha. (in Ukrainian)
2. Sorokin, A. (n.d.). Rukh nepryiednannia. Chomu Hlobalnyi Pivden obyrae neitralitet u rosiisko-ukrainskii viini? [Non-Aligned Movement. Why does the Global South choose neutrality in the Russian-Ukrainian war?]. Retrieved from <https://zaborona.com/chomu-globalnyj-pivden-obyrae-nejtralitet-u-rosijsko-ukrayinskij-vijni/> (in Ukrainian).